

Sayı : 2

Ekim 1971

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

TARİH ENSTİTÜSÜ
DERGİSİ

EDEBİYAT FAKÜLTESİ MATBAASI
İSTANBUL — 1971

KARAHARMAN*
DOBRUCA'NIN KAYBOLMUŞ BİR KÖYÜ

M. Tayyib Gökbiłgin

Dobruca'da bugünkü adı *Vadu* olan ve tamamen deniz kenarında bulunan bir köy, tarih boyunca müteaddid değişikliklere uğramıő fakat bu mevkideki çeőitli yerleőmeler ve değişiklikler őimdiye kadar yeter derecede incelenmemiőtir. Bu yerleőmeler arasında Karaharman, Osmanlı hâkimiyeti devamınca, Dobruca'nın belli başlı limanlarından biri olmak itibariyle en önemlisi sayılabilir. Zira, bu konuda, özellikle bir Şehrin ekonomik ve stratejik durumu hakkında pek az Şey bilinmekte ve bilinenler de bazı bakımlardan birbirleri ile ve günümüzde bile çeliőmekte bulunması sebebiyle Karaharman üzerinde tarihî bir bakıő yapmayı, böylece en eski devirlerden itibaren bir tesbit ve tescil ameliyesine ulaőmayı lüzümlü bulduk. Aynı zamanda umuyoruz ki bu Őüretle Tuna ve Karadeniz arasında bulunan Romen vilâyetinin, 460 sene devam eden Osmanlı hâkimiyeti devri tarihine bir katkıda bulunabileceğiz.

Arkeolojik araőtırmalar bu *Vadu* köyünün yerinde Romen devrine irca edilebilecek olan ve buraya 10 kilometre kadar mesâfede bulunan *Histria* Őehrine bağlı *Vicus Celeris* adında bir harâbeyi göstermektedir. Burada birçok kitâbe bulunmuőtur ki bunların bir kısmı herhalde *Histria*'dan Osmanlı hâkimiyeti devrinde buraya getirilmiő olacaktır.

Bu yerlerdeki yaőantı, tarih öncesi devirlerden günümüze kadar devam etmiőtir. Bununla beraber zamanla, bugünkü *St. Gheorghe* ile *Gura Buazului* arasındaki ve *Chitac* barajı M. Ö. III. yüzyıldan başlayarak güneyden kuzeye doğru uzanan sahil kordonu yavaş yavaş *Histria*'yı tecrid etmiş, daha sonra orta çağda, muhtemelen Bizans İmparatorluğunun 971 den sonra

* Bu yazı Tudor Matesku tarafından hazırlanan makalenin özetidir.

Dobruca'da başlayan ikinci hâkimiyeti devrinde *Sinoe* gölünün güney tarafında yeni bir liman teşkil etmiş ve *Gara Buazului* tesmiye edilmiştir.

Ortaçağa aid haritalar, Tuna'nın güneyinde işâret edilen ve şehrin *Razim-Sinoe* kompleksini gösteren ve hemen Köstence'nin kuzeyinde bulunan ve muhtelif şekillerde tesmiye edilen bir limandan bahs ederler : *Zanauarda*, *Zanavarda*, *Zanauorda*.... Bu liman ilk önce XIII. yüzyılda *Pise* deniz haritasında ve *Atlas Luxoro*'da zikr edilmiştir. Keza XIV. ve XV. yüzyıllara aid, hatta XVIII. yüzyıla kadar olan birçok haritalarda bu limana rastlanmaktadır.

İsimlerin müphem bir şekilde birbirine benzemesi dolayısıyla bazı araştırmacılar, meselâ *Kretschmer* ve *M. Popescu-Pineni* bu limanı *Cernavoda* ile aynı zannetmişlerdir. Bununla beraber söylemek lâzımdır ki, bütün haritalarda *Zanauarda* hiçbir zaman Tuna'nın yanında gösterilmemiş, fakat deniz kenarında işâret olunmuştur. Bunun ne *Desimoni* tarafından yapıldığı gibi *Kevalik*(*Kargalık*, *Gargalic*) ile aynı gösterilmesi, ne de N. Gramada tarafından tecrübe edildiği gibi *Jurilojca* ve *Gura Portitei* addedilmesi muhtemel değildir. Zira *Zanavarda* bunlardan hiç biri ile aynı yere rastlanmaktadır. Bu günkü *Gargalic* ile denizden oldukça uzak ve iç tarafta ve Dobruca'nın bu yerin gölleri ile doğrudan doğruya hiç bir bağlantısı bulunmayan bir yerdedir.

Diğer araştırmacılar - bunlar arasında yabancıların da bulunduğu dikkati çekmektedir - *Tomaschek*, *Jireček* ve Romenlerden *Al.P. Arbore* ve *C. Cihodaru*, *Zanavarda*'yı Dobruca'da Türk hâkimiyeti devrinin müstakbel liman şehri olan *Karaharman* ile aynı olarak gösterirler. Muahharen neşredilen haritaların *Karaharman*'ı tamamen *Zanauarda* mevkiinde göstermesi bizi bu faraziyelerin yegâne geçerli olduğu kanaatına sevk etmektedir.

Bütün Türk devri boyunca, *Sinoe Gölü* ile Karadeniz arasındaki bağlantı mevkiinde tek liman *Karaharman* idi ki, bu aynı zamanda Köstence'nin Şimal kıyısına ve Tuna'nın mansıbına kadar olan sahada yegâne liman idi, yâni tamamen eski devirlerde *Zanauarda*'nın bulunduğu mevkiye tekabül etmiş olurdu. *Zanauarda* şehrinin menşei meselesine gelince, bunun hiç şüphesiz, Tatarlar'ın istilâsı zamanında ve onların Tuna'nın sağ tarafına geçtikleri sırada Komanlar tarafından tesis edilmiş bir Koman kolonisi olduğu kuvvetle tahmin edilmektedir. Bu faraziye, bu ismin Koman menşeli olmasına istinad etmektedir. Zira, *Janawar*(*Yanauar*) hayvan anlamındadır ve Osmanlıcadaki *Canavar* kelimesiyle akrabadır ki, Karamanlılar'la ilgili bir tercümede de buna rastlanmaktadır. O halde *Zanauarda* tesmiye şekli her halde Turanî menşelidir. Mamafih Komanların Dobruca'da yerleşmedikleri

de bir vâkıdır. Gerçi *Rogeribus* 1239 da bir kısım Komanlar'ın Tuna'nın cenûbuna, Bizans İmparatorluğu arâzisine geçtiklerini söylerse de onların burada yerleştiklerine delâlet etmez. Zâten bu sırada Dobruca da Bizans İmparatorluğuna değil, Haçlılar'a aid bulunuyordu.

Kedrenos'un bildirdiğine göre (1084) İmparator Constantin Monomaquo'nun müsaadesiyle bir kısım Peçenek kabîlesi Dobruca'da yerleşmiş ve hududları muhafaza vazifesini kabul etmişlerdir. Çok muhtemeldir ki, bu bölgede ellerinde bulunan şehirler arasında Sinoe Gölü'nün kuzeyindeki bu liman da vardı ve derhal Turanî bir isim almıştı. Dobruca'daki diğer bazı yerlerde kısa bir süre sonra Anna Comnène'nin işaret ettiği gibi aynı hadiseye maruz kalmışlardı.

Zanauarda adının, bir Ceneviz kolonisinin burada kurulması sebebiyle İtalyan menşeli olduğu ve *Genuesenwarte* kelimesinden geldiği de iddia olundu ise de, bu takdirde bu tesmiyenin bir Cermen temele dayandığını kabul etmek gerekir ki, Dobruca'da bu devirlerde bir Cermen halkının yerleştiğine delâlet eden hiç bir kayıt yoktur. Öte yandan, Cenevizliler XIII. yüzyılın başlarında Karadeniz'e nüfuz ettiler ve Bizanslılar'a aid bütün limanları kullandılar. Ancak Dobruca'da onların bir liman veya şehir kurduklarına dair hiçbir bilgimiz yoktur. Sadece *Chilia(Kili)*, *Mangalia*, *Constantza (Köstence)*'da yerleştiler. O halde bu İtalyanların Sinoe Gölünün kıyısında mevcut oldukları ve Peçenek menşeli olan Zanauarda adını kullanarak Batı Avrupa'ya da yaydıklarını kabul etmek gerekir.

XIV. yüzyılın ikinci yarısının başında ve Dobruca müstakil devletin teşekkülünden sonra Cenevizliler bu bölgenin şimâlinde, denizleri *Vicina* ve *Chilia* olmak üzere askerî ve siyasî hâkimiyetlerini tesise muvaffak oldular. Bununla beraber kudretleri muahharan Evliyâ Çelebi tarafından zannedildiği kadar büyük olmadı. Evliyâ Çelebi'ye göre Karadeniz sahillerindeki şehirlerin - ki sayısını hayli mübâlâğalı olarak göstermektedir - hepsi vaktiyle Cenevizliler elinde idi. 10 Mayıs 1387 de Dobruca hâkimi Ivanco ile Cenevizliler arasında yapılan anlaşmada İtalyanlar'ın bu bölgede bir ticaret evi (*loggia*) ve bir kilise, bir konsolos bulundurmak hakkı derpiş edilmişti. Bu konsolos aynı zamanda Ceneviz kolonisinin adlî işlerine de bakacaktı.

Ivanco'dan sonra Dobruca 1388-1389 seneleri arasında ve *Mircea cel Batrin (Mircea le Vieux)* zamanında Eflak'a ilhak edildi. 1417 de Çelebi Sultan Mehmed'in Eflak Voyvodasına karşı yaptığı sefer esnasında Osmanlılar tarafından feth edildi ve bir Osmanlı eyâleti haline geldi. Bu arada Zanauarda da bulunuyordu. Bu konuda Evliya Çelebi'nin verdiği bilgiye

pek güvenilemez; zîra, Karaharman Yıldırım Bayezid tarafından değil, Çelebi Mehmed tarafından feth edildi.

1417 den sonra Dobruca şehir ve kasabalarına Osmanlı muhafız birlikleri ve idaresi yerleşiyor. 1444 Haçlı seferinden sonra ise şüphesiz stratejik sebeplerden dolayı Doğu Bulgaristan ve Dobruca'ya geniş çapta Türk ve Tatarlar iskân ediliyor. Bu kolonizasyona paralel olarak yer isimleri tamamen değiştiriliyor. Çoğunluğu Türklerle meskûn kasaba ve köylere Türkçe adlar veriliyor. Hatta önemli Hristiyan ahalisi olan yerler de Türkçe isimler alıyor. İşte bu sırada Zanauarda ikinci defa isim değiştiriyor ve muhtemelen XV. yüzyıldan itibaren Karaharman adını alıyor.

Evliya Çelebi'ye göre buranın müstahkem mevkiî tamamen yıkılıyor. Fakat onun yerinde iki asır sonra bir yenisi yapılıyor. Evliyâ Çelebi, aynı suretle, Karaharman'dan bahsederken tafsîlât vermekte, eski devirlerden beri burasının bir liman olduğunu bildirmektedir. Bu suretle Zanauarda ile Karaharman'ın aynı yer olduğu hakkında hiç şüphe bırakmamaktadır. Zaten liman Türk hâkimiyeti devrinde de faaliyetini sürdürmektedir.

Limanın yeni adı XVIII. yüzyıldan itibaren haritalara kaydedilmiş görünmekte, fakat muhtelif şekiller arz etmektedir : *Kara-Kerman, Kara-Herman, Kara-Kirman, Kara-Hirman, Karairman, Karahirmen, Kirman*, kasaba, meskûn yer olduğuna göre bu tesmiyenin anlamı *Kara-Şehir* demek oluyordu.

L. Euler'in haritasında (1753) Karaharman'ın bulunması gerekli yerde *Civitas Nigra* yazılmıştır. *Antonio Zatta* haritasında ise (1782) şöyle zikredilmiştir : *Kara Kerman o Castel Negro*. Keza İngiliz *Adam Neale*, XIX. yüzyılda ve daha sonra *Cornelio Desimoni* bu yer isminin manâsını izah ediyor. Bu sonuncu, haritalar üzerinde mütehassıdır ve *Nistru* (Dniester) nehri mansıbında bulunan Karaharman adını *Akkirman* (Cetatea Alba) adı ile mukayese ederek bunları iki zıt tesmiye olarak telâkki ediyor.

XVI. yüzyıla aid bazı kaynaklar, Kara-Harman yerine *Karaharmanlık* tesmiye şeklini kaydederler. Aynı şekilde bu son tesmiyeyi şehrin ve limanın gümrük kanunların ve mufassal defter kayıtlarında bulmaktayız. Kezâ, *Paolo Giorgi*'nin raporunda da böyledir. [*Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlâd-ı Fâtihân* adlı eserde Kocacık Yörüklerinin Dobruca'da yerleştiği mahaller arasında Karaharmanlık geçmektedir]. Karaharman limanı denizden birkaç kilometre mesafede idi, böylece limana gelen gemilere büyük bir sükûnet temin ediyor, suları denizin dalgalarına emin bulunuyordu. Şehir Dobruca'nın diğer yerlerine, Köstence'ye, Babadağı veya diğer önemli şehirlere yollarla bağlı idi. Ancak Dobruca'nın anayolu dışında kalıyordu ki, bu ana-

yol Balkanlardan geliyor, *Pazarcık* (Hacı-oğlu Pazarcık), Karasu ve Babadağı'na geçerek İsakçı'ya ulaşıyordu. Bu sebebledir ki, Dobruca'dan geçen birçok seyyahlar Karaharman hakkında bilgi verirler.

Fourquevauls Senyori François de Pavie 1585 de Doğu Avrupa'da seyahat ettiği zaman Dobruca'nın deniz limanlarını zikrederken *Bengala*, ve *Constance*'den sonra *Kara-Orman* diye bir yer kaydediyor ki, bu, Karaharman'dan başkası değildir. Aynı tarihlerde Karaharman kanunnâmesi Lâdiye ve Dombaz tabir edilen nehir gemileri zikrediyor ki, bunların deniz yoluyla gelmiş olması pek düşünülemez.

Öte yandan, Evliyâ Çelebi Karaharman sâkinlerinin Tuna suyu içdiklerini bildirir ve şunları ilâve eder : «*Tuna'nın beş kolundan en küçüğü Karaharman'a aittir. Tahmin olunur ki bu sun'î bir kanaldır ve Hıristiyanlar devrinde inşa edilmiştir.*» Filhakika Karaharman Tuna'nın bir kolu üzerindedir ve XVIII. yüzyıla ait birçok haritada böyle gösterilmiştir. Bunlardan biri Faik Reşit Unat tarafından *Tarih Vesikaları Dergisi*'nde (1941-1942) «*III. Ahmed devrinde yapılmış bir Ön Asya Haritası*» başlığı ile yayınlanmıştır. Daha muahhar bir kısım coğrafi haritalarda bu mahal şu suretlerle tesmiye ediliyor: «*Karaharman Boğazı*», *Embouchure de Carahirman*, *The Entrance of Carahirmen*, *Cara Kherman Boghazı*».

Şu halde sun'î bir kanalın mevcudiyetini kabul etmek gerekmektedir. Bu kanal belki bir Bizans eseridir ve Karasu şehrinin doğu ucundan başlayarak Karaharman'a vasil olmakta ve hemen hemen XVIII. yüzyılın ikinci yarısına kadar kullanılmakta idi. Bu konuda Evliya Çelebi daha fazla tafsilât vermektedir.

Türkler tarafından *Boğazköy* tesmiye edilen *Cernavoda*'da Tuna'ya dökülen Karasu Nehri seyr ü sefain için XIX. yüzyılın başlarına kadar kullanıldı. Bu devirde Küçük gemilerin Tuna ve Karasu Şehri arasında devamlı olarak işledikleri bilinmektedir.

Diğer yandan, Karaharman ile Histria arasında coğrafi yakınlık dolayısıyla ve her ikisinin de Sinoe Gölü kenarında birbirine 10 kilometre mesafede bulunmaları sebebiyle çok defa bir karışıklığa yol açmıştır. Böyle bir karşılaştırma, tesmiye şekillerinin birbirine yakın olması dolayısıyla Karaharman ile Karaorman arasında da yapılmıştır.

Türkler Dobruca'da hâkimiyet kurdukları zaman bu bölgenin eski kalelerinin birçoğu tahrib edilmişti. Ancak limanlar mümkün olduğunda faaliyetlerine devanı ettiler ki bu keyfiyet Osmanlı İmparatorluğunun ekonomik ihtiyacını empoze ediyordu. Bu faaliyetin Balçık, Mangalya ve Köstence'de devamı görülmektedir. Aynı şey meskûn müstahkem mevki olmaktan çık-

miş ve basit bir şehir haline gelmiş olan Zanauarda için de böyle olmuştur.

Bu esnada Karaharman önemli bir gelişmeye mazhar oldu. Pazar ve iskelesi özel bir kanunnâmeye bağlandı ve her halde bu kanunnâme XVI. yüzyılın ikinci yarısına ait bulunuyordu. Hâdiye Tuncer tarafından yayınlanan Karaharmanlık bâc-ı pazar kanununda dışarıdan şehre araba ile gelen zahîre ve maldan alınacak vergiler, iskelesi kanununda aynı limana gelen yüklü gemiler kumaş veya hayvan getirmeleri halinde nasıl bir statüye tabi olacakları belirtilmiştir. (Tarım Bakanlığı yayınlarından, *Arâzi Kanunları ve Kanun Açıklamaları*, Ankara 1962, s. 214-215).

Dobruca'nın Türkler ve Tatarlarla iskânı bölgenin sahil ve iç kısımlarında kesif bir şekilde vukubuldu. Bu esnada Romenler yavaş yavaş Tuna'ya doğru itilmişlerdi. Mamafih her şeye rağmen Romen ahali ne sahil kısmında, ne de iç tarafta tamamen kaybolmuş değildi. Romen yer ismi *Portita* bunu gösterir. XVI. yüzyılın ikinci yarısında elimizdeki güvenilir kaynaklara göre Dobruca'da sahil boyunca Romenler sakin idiler. Karaharman'da Hıristiyan ahalinin mevcûdiyeti, kanunnâmesinde şarap ve domuzdan bahsedilmesi sebebiyle anlaşılmaktadır. Bu Hıristiyan halkın etnik bakımından hangi guruba ayrıldığı Karaharman hakkındaki mufassal defter göstermekte, buradaki isimlerin *Radu*, *Iancu*, *Mihnea* şekillerinde bulunması bunların Romen olduğunu ispatlamaktadır.

XVI. yüzyılın sonlarına doğru Polonya tebası olan Kazaklar'ın Dobruca'ya, bu bölgedeki Osmanlı askerî mevkilerine karşı taarruzları başlamıştı. Bu konuda 1587 ve 1597 senelerine ait bilgilerimiz mevcuttur. Buna ilâveten 1595 de Eflak Voyvodası *Mihal*(Mihai Viteazul)'in de Dobruca'daki şehirlere karşı taarruzu vukubuldu. Müverrih Selânîkî bu hususta geniş malûmat vermektedir.

Eflâkların ve Kazaklar'ın taarruzu karşısında Dobruca'nın askerî bakımından yeniden teşkilâtlandırılması gerekti ve böylece Silistire beylerbeyliği teşkil edildi ki, zamanla burası tamamen askerî bir bölge oldu. Evliya Çelebi Karaharman'dan bahsederken IV. Murad'ın Dobruca bölgesini Kazaklar'a karşı savunmak için Kapudan-ı Derya Receb Paşa'yı buraya gönderdiğini anlatmaktadır. Kezâ Naimâ ve Kâtib Çelebi de 1626 hadiselerini anlatırken Dobruca limanlarına ve bu arada Karaharman'a uğrayan Donanma-i Hümayundan bahsederler. Evliya Çelebi'nin Karaharman'ı ziyâreti 1652 dedir. İdarî bakımdan Karaharman o devirde bir nahiye teşkil ediyor ve Babadağı kazasına bağlı bulunuyordu. Eyâlet Silistre idi. Şehir Babadağı kadısının bir nâibi ve liman da bir gümrük emini ve iskele emini tarafından idare olunuyordu. Karaharman limanı bilhassa İstanbul'a zahîre ve hubûbat gönde-

rilmesine yarayan bir yerdi. Aynı zamanda Köstence, Mangalya, Balçık limanlarında olduğu gibi Karaharman'dan İstanbul'a büyük miktarda buğday ve balık gönderiliyordu.

Bir asırdan fazlaca bir müddet Karaharman önemli bir derecede kalmıştı. 1672 de IV. Mehmed'in Kamanıçe seferine giderken Karaharman'dan geçtiğini Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa tarihinden öğreniyoruz.

XVIII. yüzyıla ait bir sürü haritalar Karaharman'ı Karadeniz'deki ehemmiyetli limanlar arasında göstermektedirler. Bu cümleden olarak 1703 senesine ait *Gaillaume de Isle*'nin haritasında görüldüğü gibi 1706 senesine ait *Nicolaus Vischer* haritasında da Karaharman'ı tespit edebiliyoruz. Bu konuda diğer birçok haritaları da zikretmek yerinde olur. Bu yüzyılın ikinci yarısında Karaharman Fransa'nın 1753 den itibaren Kırım Hanı nezdinde elçisi bulunan *Charles de Peyssonel* tarafından ziyâret edildi. Yine bu sırada başlayan Osmanlı-Rus savaşları Dobruca'nın sükûnetini bozdu ve bu bölge Osmanlı Devleti ve Rusya arasında birçok savaşların harekât sahası oldu. 1773 de Ruslar yeniden Dobruca'ya girdiler ve General Weissmann komutasındaki bir askerî birlik bu bölgede 40 dan fazla kasaba ve köyü tahrib ettiler. Bunlar arasında Karaharman da bulunuyordu. Bu ve müteakib olaylardan sonra Karaharman eski refah ve umran seviyesine bir daha ulaşamadı. Bu asrın sonlarına doğru birçok seyyahların bu limana ait müşahadelerini biliyoruz. Bunlardan ikisi Avusturyalı Wengel von Brognard, Fransız J. B. Lechevalier idiler.

Bu asrın sonuna ve XIX. asrın başlarına ait ve Karaharman'ı zikreden coğrafi haritalar çoğalmıştır. Sayıları yirmiden fazladır. 1817 de Baron *Felix de Beaujour* Dobruca'nın sahil kısmını ziyaret etmiş ve Osmanlı İmparatorluğunun bu bölgedeki limanları müdafaa kudretini incelemiştir. Karaharman 1828-1829 Osmanlı-Rus savaşında yeni bir darbeye maruz kaldı. Hıristiyan ve Müslüman halk bu savaşlar sırasında büyük kayıplara uğradı. Kırım harbi münasebetiyle de Karaharman'ı ilgilendiren bazı bilgilere sahip bulunuyoruz. Bir Avusturya haritasında bu şehir de gösterilmiş, fakat yanlışlıkla deniz kenarında işaret olunmuştur. Bu esnadaki en zengin ve enteresan müşahadeleti Dr. Camille Allard'dan öğreniyoruz. Ona göre Karaharman bu sırada «küçük bir şehir» olarak görünüyordu. Aynı devre ait başka bir gözlemci burayı «fakir bir hisar» olarak vasıflandırmıştı.

1865-1867 senelerinde Dobruca'da coğrafi incelemeler yapan *Karl F. Peters*, Karaharman'ı bir köy olarak gösterir. Bu devirde Rusya memleketlerinden Dobruca'ya iltica eden çok sayıdaki Tatarlar'ın Karaharman'a kadar olan yerlerde yerleştikleri görülmektedir ve Peters bunları Neu-Tataren

diye tavsif eder. Bununla beraber Karaharman'daki Romenler, sayıları azalmakla tamamen kaybolmuş değillerdi. Vadu köyünün eski Tatarlar'ı *Cap Midia*'da eski bir kilisenin hatırasını muhafaza ettiler. Ve burayı Kilisecik diye adlandırdılar.

1877-1878 Osmanlı-Rus savaşından az önce eski Karaharman şehri tamamen önemini kaybetmiş, eskiden o kadar canlı olan hayat sönmüştü. Sadece Babadağı askerî kumandanının meşhur harası için yaptırdığı kışlık ahırlar mevcut idi. Ahalinin çoğunluğunu Türk ve Tatarlar teşkil ediyor ve ancak 106 aileyi buluyordu.

Dobruca'nın Romanya'ya ilhakı sırasında Karaharman basit bir köy idi ve belli başlı yollardan sapa bir mevkide kalmıştı. 10 Eylül 1882 de Dobruca'da tahrir-i arâzi yapıldığı zaman Karaharman köyünün yerinde «*eski şehrin*» harabeleri ve metruk bir mezarlık zikredildi.

İşte Dobruca tarihinde önemli bir yer işgâl eden Karaharman hakkında bildiklerimiz bunlardan ibarettir ve gelecekte bu konuda yapılacak araştırmalara bu etüd bir başlangıç olacaktır.